(ב) בְּצִבּוּר, יָכוֹל לְאָמְרוֹ בְּבֵיתוֹ (ג) וְלַחֲזֹר פָּרָשַׁת הַתָּמִיד לְבַד עִם הַצִּבּוּר, (ד) וְיִכָּנֵס בַּפַּעַם הַשְּׁנִיָּה כְּקוֹרֵא בַּתּוֹרָה (טור). וְנָהֲגוּ הַמְדַקְדְּקִים (ה) לְהִתְנוֹעֵעַ בְּשָׁעָה שֶׁקּוֹרִין בַּתּוֹרָה, דְּגִמַת הַתּוֹרָה שֶׁנִּתְּנָה בִּרְתֵּת, וְכֵן (ה) בְּשָׁעָה שֶׁמַּתְפִּלְלִים, עַל שֵׁם כָּל עַצְמֹתַי תֹּאמַרְנָה ה' מִי כָמוֹךָ' (מהליש לה י) (אבודרהם (הל' מכות הש"ץ)): **א** א**בְּשַׁבָּת [*] אוֹמְרִים אֵצֶל פָּרָשַׁת הַתָּמִיד פְּסוּקֵי מוּסָף דְּשַׁבָּת, ב אֲבָל לֹא בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ וְיוֹם טוֹב, מִפְּנֵי שֶׁקּוֹרִין בַּתּוֹרָה בִּפְסוּקֵי מוּסָף.** הַגָּהָ: וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁמְּזַכִּירִין גַּם מוּסָף רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְכֵן נוֹהֲגִין, (ו) כְּדֵי לְפָרְסֵם שֶׁהוּא רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְכֵן הוּא לְקַמָּן סִימָן תכ"א (פ"ח) (טור):

א טור. ב כל בו (סי' ב).

מט שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר קְרִיאַת שְׁמַע בְּעַל פֶּה. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א אַף עַל גַּב דְּקַיְימָא לָן (א) דְּבָרִים שֶׁבִּכְתָב (ב) אִי אַתָּה רַשַּׁאי (ג) לְאָמְרָם עַל פֶּה, כָּל דָּבָר שֶׁרָגִיל (ד) וְשָׁגוּר בְּפִי (ה) [א] הַכֹּל, (ה) * כְּגוֹן קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכַּת כֹּהֲנִים (ו) וּפָרָשַׁת הַתָּמִיד וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן, (ז) מֻתָּר:

א גְּשָׁרִין ס' (ע"ב), תְּמוּרָה י"ד (ע"ב), תּוֹסְפוֹת שָׁם (ד"ה דבריהם) וְהַמְקַדְּקְדִי שָׁם בְּגְשָׁרִין (סי' תז).

בַּאֵר הֵיטֵב

(ב) לְהִתְנוֹעֵעַ. הֵיינוּ בִּפְסוּקֵי דְּזִמְרָה, אֲבָל בִּתְפִלָּה אֵין לְהִתְנוֹעֵעַ. מִנְחַת עֲזָרְיָה סִימָן קי"ג. וּכְנָסֶת הַגְּדוֹלָה (סי' צה הגה"ט) הֲבִיא (עשרה מאמרות מאמר אם כל ח') שֶׁקָּצָת פְּרוּשִׁים נוֹהֲגִים לְהִתְנוֹעֵעַ בְּנַחַת בְּחֲתִימוֹת הַבְּרָכוֹת בִּלְבָד, לְקַיֵּם 'מִפְּנֵי שְׁמִי נַחַת הוּא' (מלאכי ב ה). וּבְמַהֲרִי"ל (מנהגים) כָּתַב שֶׁהָיָה מִתְנוֹעֵעַ בִּתְפִלָּה מִלְּפָנָיו לְאַחֲרָיו וּמֵאֲחֹרָיו לְפָנָיו, עַיֵּן שָׁם. וּבְדִרְכֵי מֹשֶׁה (אות א) כָּתַב שֶׁהָרָקָ"ט (פרשת יתרו) נָתַן טַעַם עַל דֶּרֶךְ הַקַּבָּלָה לְהִתְנוֹעֵעַ בִּתְפִלָּה. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ד), דְּעָבִיד כְּמַר עָבִיד וּדְעָבִיד כְּמַר עָבִיד, וּבְלֹבֵד שֶׁיְּכַוֵּן:

א (ב) **הַכֹּל.** אֲבָל אִם לֹא שָׁגוּר בְּפִי הַכֹּל, אַף עַל גַּב שֶׁשָּׁגוּר בְּפִיו, אָסוּר. הָעוֹלַת תָּמִיד (סק"ב) כָּתַב דַּאֲפִלּוּ לְהוֹצִיא אֲחֵרִים מֵתָּר לְאָמְרוֹ בְּעַל פֶּה אִם הוּא שָׁגוּר, אֲבָל הַב"ח (ס"א) כָּתַב דְּלְהוֹצִיא אֲחֵרִים, דְּבָרִי הַכֹּל אֲפִלּוּ שָׁגוּר בְּפִיו אֵינוֹ רַשַּׁאי לְאָמְרוֹ עַל פֶּה, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א). יֵשׁ לְזַהֵר שֶׁלֹּא לוֹמַר שׁוּם דָּבָר בְּעַל פֶּה כִּי אִם מַה שֶּׁנִּזְכַּר פֶּה בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ. מָגֵן אַבְרָהָם (שם). וּבְתִשְׁוּבַת חוֹת יָאִיר סִימָן קע"ה מַתִּיר בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר (משפטי הזמירות אות ה"ח) קְצָת דִּקְדּוּקֵי תֵּבוֹת, בְּסָדָר פְּסוּם הַקְּטֹרֶת יֵשׁ לוֹמַר אֲתָה הוּא ה' אֱלֹקֵינוּ עַל פִּי תּוֹרָתוֹ שֶׁל הָאַרִ"י. וְצָרִיךְ לוֹמַר הַצָּרִי בַּחֲטָף קָמָץ. וְעַיֵּן בְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סי' קלג הגב"י) בְּשֵׁם הָרַדְבָּ"ז (סי' א קט), מֵחֲזִירִין לְמִכְשָׁפָה וְלֹא מִחֲזִירִין בָּרָא"ו. אַף כִּפִּא סְתוּם בְּכָ"ם, כִּי הוּא אוֹתִיּוֹת כְּתַף כוֹ'. וְצָרִיךְ לוֹמַר כָּל שֶׁהוּא, וְלֹא שֶׁהִיא, כֵּן כָּתַב הָאַרִ"י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. כְּדֵי לְשַׁפּוֹת בָּהּ אֶת הַצְּפוֹרֶן, כֵּן צָרִיךְ לוֹמַר, וְלֹא לְיַפּוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּפְּסָרִים. וְצָרִיךְ לוֹמַר בָּל יַקְטִיר, וְלֹא יַקְטִיר. וְעַיֵּן בְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סי' קלג הגב"י) בְּשֵׁם הָרַדְבָּ"ז (סי' א קט), מֵחֲזִירִין לְמִכְשָׁפָה

הִלְכוֹת בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר סִימָן נ נא

נ טַעַם לָמָּה אוֹמְרִים מִשְׁנַת אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א (א) [א]קָבְעוּ לִשְׁנוֹת אַחַר פָּרָשַׁת הַתָּמִיד פֶּרֶק (ה) אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן וּבְרַיְיתָא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, [ב]כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה כָּל אָדָם לִלְמֹד בְּכָל יוֹם מִקְרָא (ג) [ב] מִשְׁנָה וּגְמָרָא, דִּבְרַיְיתָא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל הָוֵי בִּמְקוֹם גְּמָרָא, (ב) שֶׁהַמִּדְרָשׁ כִּגְמָרָא:

נא דִּינֵי תְּפִלָּה מִן בָּרוּךְ שֶׁאָמַר עַד יִשְׁתַּבַּח. וּבוֹ ט׳ סְעִיפִים:

א [א]אוֹמְרִים (ה) (א) בָּרוּךְ שֶׁאָמַר קֹדֶם פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה, וְיִשְׁתַּבַּח לְאַחֲרֵיהֶם: **ב** (ב) * [ב]אִם סִיֵּם * בָּרוּךְ שֶׁאָמַר קֹדֶם שֶׁסִּיֵּם (ג) [ב] (ג) * הַחַזָּן, * עוֹנֶה (ד) אַחֲרָיו אָמֵן: **ג** [ג]אַחַר יִשְׁתַּבַּח יָכוֹל לַעֲנוֹת אָמֵן אַחַר

א בְּסֵדֶר רַב עַמְרָם.
ב קִדּוּשִׁין ל׳ (ע״א) וְשָׁם בַּתּוֹסָפוֹת (ד״ה לא צריכא).

א הָרִי״ף וְהָרֹא״ש בְּפֶרֶק ה׳ דִּבְרָכוֹת (רי״ף כג. רא״ש סי׳ ה). ב טוּר. ג תּוֹסָפוֹת בִּבְרָכוֹת מ״ה (ע״ב ד״ה הא) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל וּבַעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת (סי׳ א פ״ז), וְהָרֹא״ש (פ״ז סי׳ י).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

אָסוּר לְאָמְרָם בְּעַל פֶּה אֲפִלּוּ הֵם שְׁגוּרִים בְּפִיו, עַיֵּן שָׁם. וּבְשַׁלְמֵי צִבּוּר (עניין הזמירות סי׳ ו) כָּתַב דִּלְפִי מַה שֶּׁמַּתִּיר הַחַוּת יָאִיר לוֹמַר תְּהִלִּים בְּעַל פֶּה, כָּל שֶׁכֵּן פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה שֶׁרְגִילִין בָּהֶם תָּדִיר, עַיֵּן שָׁם. וְגַם יֵשׁ לוֹמַר דְּכֵיוָן שֶׁקְּבָעוּם חוֹבָה הָוֵי לְהוּ כִּתְפִלָּה. וְעַיֵּן בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (סק״א) בְּשֵׁם כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט) דִּבְתַרְגּוּם לֹא שַׁיָּךְ זֶה, וְאַדְּרַבָּה בִּימֵיהֶם הָיוּ מְקַפְּדִין שֶׁלֹּא לִקְרוֹת תַּרְגּוּם בִּכְתָב אִי לָאו מִשּׁוּם עֵת לַעֲשׂוֹת. וְעַיֵּן בְּסוֹף מְגִלָּה פֶּרֶק הַקּוֹרֵא עוֹמֵד (ירושלמי פ״ד ה״א) וּבְתוֹסָפוֹת רֵישׁ בָּבָא קַמָּא (ג: ד״ה כדמתרגם) וְכַמָּה דּוּכְתֵי וּבְשׁוּ״ת הַרַ״שׁ בֶּן הָרַשְׁבַּ״ץ סִימָן רע״ז, וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ד) הֵבִיא עוֹד מַהַתַּנְחוּמָא פָּרָשַׁת וַיֵּרָא (סי׳ ה), וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבַת מַהֲרַאנַ״ח חֵלֶק ב׳ סִימָן ע״ג. וּמוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים וִיטַאל כָּתַב (פרי עץ חיים שער עולם העשיה פ״א), מוֹרֵי זִכְרוֹנוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא תָּמִיד הָיָה קוֹרֵא הַתְּפִלָּה בְּתוֹךְ הַסִּדּוּר וְלֹא עַל פֶּה, וְגַם הָיָה אוֹמֵר לְכָל דָּבָר שֶׁבַּמִּקְרָא בַּטְּעָמִים שֶׁל אוֹתוֹ פָּרָשָׁה, וְכֵן מִשְׁנָה בְּנִגּוּן מִשְׁנָה, וַאֲפִלּוּ סֵדֶר הַתְּפִלָּה דִּמְיַשֵּׁב כְּגוֹן הַזְּמִירוֹת וְכַיּוֹצֵא לֹא הֵרִים קוֹלוֹ, לְהַרְאוֹת הַכְנָעָה לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, זוּלַת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הָיָה מֵרִים קוֹלוֹ יוֹתֵר מְעַט בְּאֵימָה מִפְּנֵי כְּבוֹד שַׁבָּת, עַיֵּן שָׁם:

א [ב] מִשְׁנָה. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן בְּיַד אֶפְרַיִם (סי׳ ק״א) מַה שֶּׁכָּתַב בְּבֵאוּר הַמָּגֵן אַבְרָהָם בָּזֶה:

ב [ב] הַחַזָּן. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב שֶׁכָּתַב שֶׁבְּיַד אַהֲרֹן חוֹלֵק. וּבְבִרְכֵי יוֹסֵף (סק״ג) הִסְכִּים לְהַמָּגֵן אַבְרָהָם, וְכֵן כָּתַב בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר (משפטי הזמירות אות ט״ו בהגהה) שֶׁיֵּשׁ לַעֲנוֹת אָמֵן, דְּיֵשׁ חֹמֶר טְפֵי בְּבִטּוּל עֲנִיַּת אָמֵן, מִמַּה דְּמִחְזֵי כְּעוֹנֶה אָמֵן אַחַר בִּרְכוֹתָיו שֶׁכָּתַב הַפְּרִי חָדָשׁ (סק״ב) דִּמְגֻנָּה הָוֵי שַׁתּוֹקֵי לֹא שֶׁלְּפָנָיו בִּשְׁעַת אֲמִירַת בָּרוּךְ שֶׁאָמַר. סֵפֶר כַּוָּנוֹת (תפלת השחר דרוש א). בְּפֶה עַמּוֹ בְּסָגוֹל, בַּתִּשְׁבָּחוֹת בְּחִירֵ״ק: **ב** (ג) הַחַזָּן. אֲבָל אִם סִיֵּם עִם הַחַזָּן בְּבַת אַחַת לֹא יַעֲנֶה אָמֵן, דְּהָוֵי עוֹנֶה אָמֵן אַחַר בִּרְכוֹתָיו. אֲבָל אִם סִיֵּם יִשְׁתַּבַּח עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, עוֹנֶה אָמֵן, דְּהָא הַרְבֵּה פּוֹסְקִים סְבִירָא לְהוּ דְּעוֹנֶה אָמֵן אַחַר בִּרְכַּת עַצְמוֹ, וְאַף דַּאֲנַן לֹא נְהִגִינַן הָכִי, מִכָּל מָקוֹם בִּכְהַאי גַּוְנָא שָׁרִי.

בְּאֵר הַיֵּטֵב

לוֹמַר תְּהִלִּים בְּעַל פֶּה, עַיֵּן שָׁם. אִיתָא בְּתוֹסָפוֹת מַסֶּכֶת בָּבָא קַמָּא (ג: ד״ה כדמתרגם), סוּמָא מֻתָּר לִקְרוֹת בְּעַל פֶּה מִשּׁוּם ׳עֵת לַעֲשׂוֹת לַה׳ הַפֵּרוּ תּוֹרָתֶךָ׳ (תהלים קיט קכו). לִקְרוֹת הַפָּרָשָׁה בְּעַל פֶּה בְּשָׁעָה שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר קוֹרֵא, אֲנִי נִזְהָר, אֲבָל אֵינִי מוֹחֶה לַאֲחֵרִים. רַדְבַּ״ז חֵלֶק (א׳) [ד׳] סִימָן קל״ה, עַיֵּן כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט):

א (ה) אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן. שֶׁהִיא מִשְׁנָה בְּרוּרָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, וְיֵשׁ בָּהּ דש״מ תֵּבוֹת, וְעִם הַקְּרִיאָה הוּא מֹשֶׁה. עֲטֶרֶת זְקֵנִים. יֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְאָמְרוֹ בְּבֵית הָאָבֵל, וְאֵינוֹ נָכוֹן. כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט), וְכֵן פָּסַק הַמְחַבֵּר בְּסִימָן תקנ״ד סָעִיף ד׳, עַיֵּן שָׁם: (ג) מִשְׁנָה. כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ב), נִרְאֶה לִי דַּוְקָא בִּזְמַנֵּיהֶם שֶׁהָיוּ מְבִינִים לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, אֲבָל עַכְשָׁו שֶׁאֵין מְבִינִים צְרִיכִים לִלְמֹד לְהָבִין, דְּאִם לֹא כֵּן אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְלִמּוּד, דְּדַוְקָא בַּתְּפִלָּה אַף שֶׁאֵינוֹ מֵבִין, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹדֵעַ כַּוָּנָתוֹ, אֲבָל אִם אוֹמֵר הַמִּשְׁנָה וְאֵינוֹ מֵבִין אֵינוֹ נִקְרָא לִמּוּד, לָכֵן צְרִיכִין לִלְמֹד הַפֵּרוּשׁ. וְכָתַב שְׁלָ״ה (מסכת תמיד נר מצוה אות קו), כְּשֶׁאוֹמֵר אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן אוֹ בַּמָּה מַדְלִיקִין אוֹ פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת, יַעֲשֶׂה קוֹל נִגּוּן דְּמִשְׁנָיוֹת, עַיֵּן שָׁם:

א (ה) בָּרוּךְ שֶׁאָמַר. מְעַמֵּד, אֲפִלּוּ בְּיָחִיד. תּוֹלַעַת יַעֲקֹב (סוד פסוקי דזמרה), בַּ״ח (סי׳ נג ס״א). וְשֶׁבַח זֶה תִּקְנוּהוּ אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה עַל יְדֵי פִּתְקָא דְּנָפַל מִן שְׁמַיָּא וּמְצָאוּהוּ כָּתוּב בּוֹ, וְיֵשׁ בּוֹ שְׁמוֹנִים וְשָׁבַע תֵּבוֹת. טוּר בְּשֵׁם סֵפֶר הַיְכָלוֹת. עַל כֵּן אֵין לִגְרֹעַ וְלֹא לְהוֹסִיף מִפ״ז תֵּבוֹת. נָגִיד וּמְצַוֶּה (ד״ה נוסח ברוך שאמר), מִשְׁנַת חֲסִידִים דַּף ס״ג עַמּוּד א׳. וְאוֹחֵז שְׁתֵּי צִיצִית בְּטַלִּית

בְּאוּר הֲלָכָה

ב * אִם סִיֵּם. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ב) בְּמַה שֶּׁכָּתַב אִם לֹא סִיֵּם וְכוּ׳, כֵּן מַשְׁמַע מִפַּשְׁטָא דְּלִישָׁנָא, וְכֵן מַשְׁמַע בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה ואם סיים). וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים (א״א סק״ג) דְּמַשְׁמַע מִדְּבָרָיו דִּלְפִי מַה שֶּׁמַּסִּיק הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ג׳ דְּמֻתָּר לַעֲנוֹת אָמֵן בְּאֶמְצַע בִּרְכַּת בָּרוּךְ שֶׁאָמַר, הוּא הַדִּין דְּמֻתָּר לַעֲנוֹת אָמֵן זֶה. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי לֹא נְהִירָא כְּלָל, דִּלְעִנְיַן אָמֵן זֶה מִמַּה נַּפְשָׁךְ, אִם חֶשְׁבִינַן זֶה לִבְרָכָה דִּיהֵא צָרִיךְ לוֹ לַעֲנוֹת אַחֲרֶיהָ אָמֵן, אִם כֵּן אֵין לוֹ לְהַפְסִיק בְּאֶמְצַע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְעִנְיַן שְׁאָר אָמֵנִים אָמְרִינַן כֵּיוָן שֶׁלֹּא הֻזְכְּרָה בְּרָכָה זוֹ בַּגְּמָרָא אֵין לוֹ לְבַטֵּל מִלַּעֲנוֹת אָמֵן עֲבוּר זֶה. וְדִקְדּוּק הַפְּרִי מְגָדִים יֵשׁ לְיַשֵּׁב בְּקַל, עַיֵּן בְּסִימָן נ״ט בְּבֵית יוֹסֵף שָׁם (ד״ה כתב) וּבְסִימָן ס״א בְּטוּר. וּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הַפְּרִי מְגָדִים, דְּהוּא קָאֵי אַלִּיבָּא דְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם, וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם סְבִירָא לֵיהּ לְקַמָּן סִימָן ס״ו סָעִיף קָטָן י״א דַּאֲפִלּוּ בְּאֶמְצַע הַפֶּרֶק מֻתָּר לַעֲנוֹת אָמֵן כָּל שֶׁהָאָמֵן הוּא מִבְּרָכָה זוֹ גּוּפָא. אֲבָל כְּבָר הִשִּׂיג עָלָיו הַפְּרִי מְגָדִים (שם א״א ס״ק יא) וְכָל הָאַחֲרוֹנִים שָׁם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב שָׁם הָאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יג) דְּאִם עוֹנֶה אָמֵן קֹדֶם שֶׁמְּסַיֵּם הַבְּרָכָה הָוֵי כְּמוֹ הֶפְסֵק בְּאֶמְצַע בְּרָכָה, אִם כֵּן פָּשׁוּט דְּהוּא הַדִּין הָכָא, דְּאַף דְּבִרְכַּת בָּרוּךְ שֶׁאָמַר קִיל מִבִּרְכַּת קְרִיאַת שְׁמַע, גַּם הָאָמֵן שֶׁלּוֹ קִיל, וְכַנַּ״ל:

* בָּרוּךְ שֶׁאָמַר וְכוּ׳. וְהוּא הַדִּין בִּבְרַכַּת יִשְׁתַּבַּח, אִם עוֹמֵד בְּאֶמְצַע הַבְּרָכָה אֵין לוֹ לַעֲנוֹת אָמֵן עַל בְּרָכָה זוֹ אַחַר סִיּוּם הַחַזָּן וְכַנַּ״ל, וְהַבְּרָכָה מַתְחֶלֶת מֵהַתְחֶלֶת בִּרְכַּת יִשְׁתַּבַּח כִּדְמוּכָח בְּסִימָן נ״ד סָעִיף א׳, וְעַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ג):

* הַחַזָּן. אוֹרְחָא דְּמִילְּתָא נָקֵט, וְהוּא הַדִּין אִם שָׁמַע עוֹד מֵאֵיזֶה אֲנָשִׁים אֲחֵרִים, צָרִיךְ לַעֲנוֹת אָמֵן עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד:

* עוֹנֶה אַחֲרָיו. עַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה ואם סיים) דְּמַסִּיק דְּאֵינוֹ מְחֻיָּב לְמַהֵר כְּדֵי לְסַיֵּם לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לוֹמַר בְּעַל פֶּה בְּכָל גַּוְנֵי, וְכֵן מַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הַגְּרָ״א בְּבֵאוּרוֹ:

א (א) קָבְעוּ לִשְׁנוֹת וְכוּ׳. יֵשׁ מְקוֹמוֹת (ה) שֶׁאֵין אוֹמְרִין אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן בְּבֵית הָאָבֵל, מִפְּנֵי שֶׁאָסוּר בְּתַלְמוּד תּוֹרָה. וְאֵין זֶה נָכוֹן, שֶׁכָּל שֶׁהוּא סֵדֶר הַיּוֹם אֵין בּוֹ מִשּׁוּם תַּלְמוּד תּוֹרָה לָאָבֵל כְּמוֹ שֶׁנִּפְסַק בְּסִימָן תקנ״ד סָעִיף ד׳: (ב) שֶׁהַמִּדְרָשׁ כִּגְמָרָא. וּבָחֲרוּ בִּבְרַיְיתָא זוֹ, (ג) מִפְּנֵי שֶׁהִיא תְּחִלַּת תּוֹרַת כֹּהֲנִים שֶׁהוּא רֹאשׁ לְכָל פָּרָשַׁת הַקָּרְבָּנוֹת, קְבָעוּהָ אֵצֶל הַקָּרְבָּנוֹת. וְכֵן בָּחֲרוּ בְּמִשְׁנַת אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן וּקְבָעוּהָ אַחַר הַתָּמִיד, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי א יא) ׳וּבְכָל מָקוֹם מֻקְטָר וּמֻגָּשׁ לִשְׁמִי׳ וְכִי בְּכָל מָקוֹם מַקְטִירִין וּמַגִּישִׁין, אֶלָּא אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁעוֹסְקִין בְּהִלְכוֹת עֲבוֹדָה בְּכָל יוֹם בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם, מַעֲלֶה אֲנִי עֲלֵיהֶם כְּאִלּוּ מַקְטִירִין וּמַגִּישִׁין לִשְׁמִי. וְעוֹד מִפְּנֵי שֶׁבְּפֶרֶק זֶה אֵין בּוֹ מַחֲלֹקֶת וְהוּא מִשְׁנָה בְּרוּרָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. וְאֵין קְרִיאַת פֶּרֶק זֶה וּבְרַיְיתָא זוֹ עוֹלָה לְלִמּוּד מִשְׁנָה וְתַלְמוּד אֶלָּא לְמִי שֶׁמֵּבִין, (ג) אֲבָל לְמִי שֶׁאֵינוֹ מֵבִין, צָרִיךְ לִלְמֹד וּלְהָבִין, שֶׁאִם לֹא כֵּן אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְלִמּוּד, דְּדַוְקָא בִּתְפִלָּה אַף שֶׁאֵינוֹ מֵבִין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹדֵעַ כַּוָּנָתוֹ, אֲבָל אִם אוֹמֵר הַמִּשְׁנָה וְהַבְּרַיְיתָא וְאֵינוֹ מֵבִין אֵינוֹ נִקְרָא לִמּוּד, (ד) וּבִפְרָט עַמֵּי הָאֲרָצוֹת צָרִיךְ שֶׁיָּבִינוּ הַפֵּרוּשׁ, כְּדֵי שֶׁיֵּצְאוּ בָּזֶה יְדֵי לִמּוּד מִקְרָא וּמִשְׁנָה וּגְמָרָא שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם לִלְמֹד בְּכָל יוֹם. כָּתַב שְׁלָ״ה (מסכת תמיד נר מצוה אות קו), כְּשֶׁאוֹמֵר אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן אוֹ בַּמָּה מַדְלִיקִין אוֹ פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת, יַעֲשֶׂה קוֹל נִגּוּן דְּמִשְׁנָיוֹת, עַיֵּן שָׁם:

א (א) בָּרוּךְ שֶׁאָמַר. שֶׁבַח זֶה (ה) תִּקְנוּהוּ אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה עַל יְדֵי פִּתְקָא דְּנָפַל מִן שְׁמַיָּא וּמְצָאוּהוּ כָּתוּב בּוֹ. וְיֵשׁ בּוֹ שְׁמוֹנִים וְשָׁבַע תֵּבוֹת, וְסִימָנוֹ ׳רֹאשׁוֹ כֶּתֶם פָּז׳, רוֹצֶה לוֹמַר רֹאשׁ הַתְּפִלָּה הוּא בְּרָכָה שֶׁל פ״ז תֵּבוֹת, עַל כֵּן אֵין לִגְרוֹעַ וְלֹא לְהוֹסִיף עַל שְׁמוֹנִים וְשָׁבַע תֵּבוֹת. וְנָכוֹן לְאָמְרוֹ מְעֻמָּד וַאֲפִלּוּ בִּיחִידִי. וְאוֹחֵז שְׁתֵּי צִיצִית שֶׁלְּפָנָיו בִּשְׁעַת אֲמִירַת בָּרוּךְ שֶׁאָמַר, וּלְאַחַר גְּמַר בָּרוּךְ שֶׁאָמַר יְנַשְּׁקֵם. בְּפֶה עַמּוֹ בְּסָגוֹל. בַּתִּשְׁבָּחוֹת בְּחִירֵק: **ב** (ב) אִם סִיֵּם. אֲבָל אִם (ג) לֹא סִיֵּם לֹא יַעֲנֶה אָמֵן. וּפָשׁוּט דְּדַוְקָא מִשָּׁעָה שֶׁהִתְחִיל בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ וְכוּ׳, דְּמִתְחִלָּה שִׁבְחָא בְּעָלְמָא הוּא. וְכָל זֶה דַּוְקָא לְעִנְיַן אָמֵן שֶׁל בָּרוּךְ שֶׁאָמַר אוֹ שֶׁל יִשְׁתַּבַּח, [ב]אֲבָל שְׁאָר אָמֵנִים, מַסִּיק הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ג׳ דְּמֻתָּר לַעֲנוֹת אֲפִלּוּ בְּאֶמְצַע בִּרְכַּת בָּרוּךְ שֶׁאָמַר אוֹ יִשְׁתַּבַּח, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הֻזְכְּרָה בְּרָכָה זוֹ בַּגְּמָרָא. אַךְ אִם הוּא עוֹמֵד אַחַר תֵּבַת בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ קֹדֶם שֶׁסִּיֵּם מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת, כָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל כ ס״ג) דְּאָסוּר לוֹ לַעֲנוֹת, דְּבָזֶה מְקַלְקֵל לְגַמְרֵי אֶת הַבְּרָכָה: (ג) הַחַזָּן. אֲבָל אִם סִיֵּם עִם הַחַזָּן בְּבַת אַחַת (ג) לֹא יַעֲנֶה אָמֵן, דְּנִרְאֶה כְּעוֹנֶה אָמֵן אַחַר בִּרְכוֹתָיו דְּקַיְימָא לָן דַּהֲרֵי זֶה מְגֻנָּה. וְהוּא הַדִּין בְּכָל הַבְּרָכוֹת הַדִּין כֵּן, לְבַד בְּיִשְׁתַּבַּח אוֹ יְהַלְלוּךָ אַחַר הַלֵּל אוֹ אַחַר שׁוֹמֵר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לָעַד, אִם סִיֵּם בְּשָׁוָה עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר אוֹ עִם אָדָם אַחַר, עוֹנֶה אָמֵן, דְּהָא הַרְבֵּה פּוֹסְקִים סְבִירָא לְהוּ דְּבָזֶה עוֹנֶה אֲפִלּוּ אַחַר בִּרְכַּת עַצְמוֹ, וְאַף דַּאֲנַן לֹא נְהִיגִין הָכִי כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּסִימָן רט״ו (ס״א), מִכָּל מָקוֹם בִּכְהַאי גַּוְנָא וַדַּאי יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל זֶה. וְאִם סִיֵּם הוּא בְּרָכָה אַחַת אֵיזֶה בְּרָכָה שֶׁתִּהְיֶה, וְהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר בְּרָכָה אַחֶרֶת, מֻתָּר לַעֲנוֹת אָמֵן [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) וְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ב), וְכֵן מַשְׁמַע מִבֵּאוּר הַגְּרָ״א, דְּלֹא כְּיַד אַהֲרֹן]: (ד) אַחֲרָיו אָמֵן. וְלֹא הָוֵי

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ה) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א): (ג) טוּר: (ג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (ד) פְּרִי מְגָדִים (א״א סק״ב): **א** (ה) אַחֲרוֹנִים: **ב** (ג) עַיֵּן בֵּאוּר הֲלָכָה (ד״ה אם סיים): (ג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב):

ליקוטי דברי הרב: א] בשו״ע הרב (ס״ב) כתב: יש לומר ברוך שאמר בניגון ובנעימה כי הוא שיר נאה ונחמד. **ב]** בשו״ע הרב (ס״ג) כתב שאם לא סיים ברוך שאמר לא יענה אמן, כיון שאין מפסיקין באמצע שום ברכה אפילו בעניית אמן, אלא באמן של האל הקדוש ושל שומע תפלה. ויש מי שאומר שבברכת ברוך שאמר אפשר להפסיק לכל אמן, הואיל ואינה מוזכרת בגמרא.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah